C/2024/1570

5.3.2024

# Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Úloha mládeže v rozvoji vidieka

**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(C/2024/1570)

Spravodajkyňa: **Nicoletta MERLO**

| | |
|---|---|
| Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia | 25. 1. 2023 |
| Právny základ | článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku |
| | stanovisko z vlastnej iniciatívy |
| Príslušná sekcia | sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie |
| Prijaté v sekcii | 22. 11. 2023 |
| Prijaté v pléne | 14. 12. 2023 |
| Plenárne zasadnutie č. | 583 |
| Výsledok hlasovania | |
| (za/proti/zdržalo sa) | 193/0/1 |

## 1. **Závery a odporúčania**

1.1. Európa potrebuje víziu, záväzok a odhodlanie mladých ľudí podieľať sa na formovaní lepšej budúcnosti pre všetkých. Vidiecke oblasti zohrávajú kľúčovú úlohu v hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Je potrebné zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie s mladými ľuďmi z vidieckeho a mestského prostredia a ich plné zapojenie.

1.2. Je nevyhnutné vytvoriť komplexné nástroje na zber podrobných údajov o obyvateľstve, zapojení komunít a potrebách mladých ľudí vo vidieckych oblastiach. Na realizáciu cielených investícií, politík a služieb sú nutné investície do výskumu a analýzy rozčlenených údajov. V tomto zmysle Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta zriadenie strediska EÚ pre monitorovanie vidieka a podporuje zameranie na zber údajov týkajúcich sa mládeže a výmenu osvedčených postupov.

1.3. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité prijať holistické a medziodvetvové prístupy, ktoré zahŕňajú overovanie vplyvov na vidiecke oblasti a mládežnícky test EÚ, aby sa zabezpečilo dlhodobé vykonávanie politík EÚ, ktoré majú vplyv.

1.4. V záujme zatraktívnenia vidieckych oblastí pre mladých ľudí musia byť verejné a komerčné služby, služby pre mládež, kvalitné zamestnanie a vzdelávanie, digitálna a fyzická infraštruktúra, verejná doprava a mládežnícke kluby prístupné a ľahko dostupné.

1.5. Iniciatívy ako vidiecky pakt ([1]) a opatrenia zamerané na mládež (vrátane vzdelávania, odbornej prípravy, športu a dobrovoľníckych činností), ako aj programy EÚ, ako sú Erasmus+ a programy Európskeho zboru solidarity ([2]), LEADER/miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD) ([3]) a iniciatívy mladých ľudí zohrávajú kľúčovú úlohu pri posilňovaní postavenia mladých ľudí a zvyšovaní ich angažovanosti v rozvoji vidieka.

1.6. EHSV považuje za nevyhnutné podporovať participatívne spôsoby v záujme generačnej výmeny a inkluzívnejšieho modelu riadenia so zapojením viacerých zainteresovaných strán, ktorý by zahŕňal mládežnícke organizácie, organizovanú občiansku spoločnosť a tvorcov politík a uznal nové spôsoby zapojenia mladých ľudí prostredníctvom technológií a sociálnych médií.

([1]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.
([2]) Viac inklúzie v programoch Erasmus+ a Európsky zbor solidarity (europa.eu).
([3]) LEADER/CLLD | The European Network for Rural Development (ENRD) (europa.eu).

1.7. EHSV sa domnieva, že zabezpečenie kvalitných pracovných príležitostí so stabilnými a konkurencieschopnými zmluvami, primeranej sociálnej ochrany a podpory podnikania má zásadný význam pre stimuláciu udržateľného hospodárstva vo vidieckych oblastiach. Mimoriadna pozornosť by sa mala venovať osobám, ktoré nie sú zamestnané, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), ženám, osobám so zdravotným postihnutím, zraniteľným jednotlivcom a marginalizovaným komunitám. EHSV sa nazdáva, že v záujme podpory spravodlivej hospodárskej súťaže, dodržiavania práv pracovníkov a vytvorenia rovnakých podmienok je potrebné podporiť a posilniť kolektívne vyjednávanie, posilniť sociálny dialóg a zabezpečiť uplatňovanie mechanizmu sociálnej podmienenosti.

1.8. Je nevyhnutné uľahčiť mladým vidieckym podnikateľom prístup k pôde a úverom a podporiť krátke dodávateľské reťazce s cieľom stimulovať udržateľné hospodárstvo vo vidieckych oblastiach a podporiť udržateľný rozvoj vidieckych komunít. Výbor sa domnieva, že je dôležité poskytnúť mladým ľuďom poľnohospodársku pôdu, ktorá v súčasnosti nie je obrábaná, a vytvoriť pôdnu banku pre tých mladých poľnohospodárov, ktorí majú záujem ju obhospodarovať. Vďaka prenájmu budú môcť mladí ľudia efektívne produkovať na pôde, ktorá je v súčasnosti neobrábaná.

1.9. Kľúčovú úlohu pri podpore rozvoja vidieka zohráva odborná príprava a vzdelávanie na všetkých úrovniach. Mali by uplatňovať transformačný prístup zohľadňujúci miestne situácie a potreby komunít. Organizovaná občianska spoločnosť môže zohrávať kľúčovú úlohu a mala by byť zapojená do plánovania a realizácie týchto postupov. Okrem toho sa EHSV domnieva, že je dôležité, aby vzdelávanie poskytovalo mladým ľuďom vedomosti o agropotravinárskom odvetví s cieľom priblížiť im vidiecky svet, vysvetliť základné potravinové koncepcie a zdôrazniť dôležitú úlohu, ktorú výrobcovia zohrávajú v agropotravinovom reťazci. Výbor je presvedčený, že v tejto súvislosti má zásadný význam zaradenie agropotravinárskeho predmetu do školských osnov.

1.10. EHSV zdôrazňuje, že je nevyhnutné zamerať sa na riešenie otázky zručností potrebných na riadenie zelenej transformácie a vykonávanie opatrení v oblasti udržateľného rozvoja, a to tak počas Európskeho roka zručností, ako aj po ňom.

1.11. EHSV vyzdvihuje úlohu európskych vidieckych univerzít a decentralizovaných verejných služieb pri poskytovaní vzdelávania, odbornej prípravy, orientácie a poradenstva prispôsobených osobitným potrebám vidieckych komunít. V tejto súvislosti by mohlo byť prospešné aj zapojenie organizácií občianskej spoločnosti a posilnenie a rozvoj neformálneho vzdelávania.

## 2. **Mladí ľudia ako kľúčový prínos pre vidiecke oblasti**

2.1. Európa potrebuje víziu, záväzok a odhodlanie všetkých mladých ľudí podieľať sa na formovaní lepšej budúcnosti, ktorá je udržateľná, inkluzívna a digitálna, bez ohľadu na to, či títo mladí ľudia žijú vo vidieckych alebo mestských oblastiach ([4]). Aktuálne krízy, ako sú zmena klímy, strata biodiverzity, nedávna pandémia a vojna na Ukrajine, ukázali krehkosť nášho súčasného systému a naliehavú potrebu zmeny paradigmy smerom k udržateľnému hospodárstvu, ktoré potrebujeme ([5]). V tejto súvislosti sa konečne musí stať skutočnosťou zásada, že sa nesmie zabudnúť na žiadne územie a na nikoho.

2.2. Cieľom dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti EÚ ([6]) je vytvoriť do roku 2040 silnejšie, prepojené, odolné a prosperujúce vidiecke oblasti. Napriek tomu, že v roku 2021 žila vo vidieckych oblastiach takmer tretina obyvateľstva EÚ (137 miliónov ľudí) ([7]), pretrvávajú výrazné rozdiely medzi vidieckymi a mestskými oblasťami. Je preto nevyhnutné zabezpečiť rovnaký prístup k mladým ľuďom z vidieckeho a mestského prostredia a ich plné zapojenie, ako aj posilniť prepojenia medzi vidiekom a mestami ([8]) vo všetkých členských štátoch. Vidiecke oblasti zohrávajú kľúčovú úlohu v hospodárskej a sociálnej súdržnosti vrátane udržateľnej výroby potravín, no zároveň tiež čelia výzve v podobe vyľudňovania, čo sa týka najmä mladých ľudí ([9]).

2.3. Stratégia EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027 ([10]) slúži ako rámec pre európsku spoluprácu v oblasti politík týkajúcich sa mládeže. Jej cieľom je podporovať účasť mladých ľudí na demokratickom živote a zabezpečiť ich aktívne zapojenie do spoločnosti. Stratégia sa zameriava na tri základné oblasti (zapájať mladých ľudí, spájať ich a posilňovať ich postavenie) a zahŕňa 11 konkrétnych európskych cieľov v oblasti mládeže.

2.4. Cieľ v oblasti mládeže č. 6 (Podpora vidieckej mládeže) je zameraný na naplnenie týchto ambícií:

---

([4]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Smerom ku komplexnej stratégii udržateľného rozvoja vidieka a miest (Ú. v. EÚ C 105, 4.3.2022. s. 49).

([5]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Udržateľné hospodárstvo, ktoré potrebujeme (Ú. v. EÚ C 106, 31.3.2020, s. 1).

([6]) COM(2021) 345.

([7]) Urban-rural Europe – introduction (Mestská a vidiecka Európa – úvod), Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Area_and_population.

([8]) https://www.iied.org/rural-urban-linkages.

([9]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru: Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ (Ú. v. EÚ C 290, 29.7.2022, s. 137).

([10]) https://youth.europa.eu/strategy_sk.

— zabezpečiť dostupnosť vhodnej infraštruktúry vrátane verejných služieb, dátového pripojenia a príležitostí na bývanie pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach,

— vytvárať udržateľné a vysokokvalitné pracovné príležitosti dostupné pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach,

— podporovať decentralizáciu činností so zapojením mladých ľudí a umožniť im prispievať k miestnym komunitám,

— aktívne zapájať mladých ľudí z vidieckych oblastí do rozhodovacích procesov,

— zabezpečiť rovnaký prístup k vysokokvalitnému vzdelávaniu, mentorstvu a odbornej príprave pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach,

— vytvoriť pozitívny obraz vidieckych oblastí a zachovávať a podporovať vidiecke tradície.

2.5. Vidiecka mládež je cenným prispievateľom, ktorý prináša nápady, inšpiráciu a energiu potrebné na to, aby sa vidiecke oblasti stali silnejšími, prepojenejšími, odolnejšími a aby viac prosperovali. Jej tvorivosť a nadšenie jej umožňujú aktívne sa zapájať do vidieckych komunít a stimulovať nové hospodárske činnosti, ktoré vedú k vytváraniu pracovných miest na miestnej úrovni.

2.6. Vzhľadom na kľúčovú úlohu mladých ľudí v rozvoji vidieka, je nevyhnutné mať k dispozícii komplexné nástroje na zber podrobných údajov o obyvateľstve, zapojení komunít a potrebách mladých ľudí vo vidieckych oblastiach. Investície do výskumu a analýz rozčlenených údajov (s prihliadnutím na faktory ako pohlavie, vzdelanie, štátna príslušnosť, možná zraniteľnosť atď.) sú nevyhnutné na realizáciu cielených investícií, politík a služieb, ktoré spĺňajú osobitné potreby skúmaných oblastí. V tomto zmysle EHSV víta rozhodnutie Európskej komisie zriadiť stredisko EÚ pre monitorovanie vidieka ([11]) a podporuje zameranie na zber údajov týkajúcich sa mládeže.

2.7. Podpora výmeny osvedčených postupov má zásadný význam pre rozvoj účinných politík, ktoré zvyšujú potenciál vidieckych oblastí a zatraktívňujú ich pre mladých ľudí. Výmena skúseností a využívanie európskych zdrojov môžu prispieť k dosiahnutiu týchto cieľov a zabezpečiť, aby sa vidiecke oblasti stali prosperujúcim prostredím pre mladých ľudí. Je nevyhnutné uznať a podporovať agropotravinárske odvetvie ako zdroj atraktívnych príležitostí pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach.

2.8. Je nevyhnutné prijať holistické prístupy, ktoré zahŕňajú overovanie vplyvov na vidiecke oblasti ([12]) a mládežnícky test EÚ ([13]), vo všetkých útvaroch Európskej komisie. Tieto prístupy zabezpečia dlhodobé a účinné vykonávanie politík EÚ, zmenšia nerovnosti a zohľadnia potreby súčasných a budúcich generácií vo vidieckych aj mestských oblastiach. V tejto súvislosti je potrebné zaistiť silné prepojenie medzi vidieckymi a mestskými oblasťami.

## 3. **Ako zatraktívniť vidiecke oblasti pre mladých ľudí**

3.1. V záveroch Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o rozširovaní príležitostí pre mladých ľudí vo vidieckych a vzdialených oblastiach ([14]) z 26. mája 2020 sa uznáva, že obyvateľstvo EÚ starne, najmä vo vidieckych a vzdialených oblastiach a na ostrovoch, a že je potrebné zabezpečiť lepšiu dostupnosť a prístupnosť verejných a komerčných služieb, kvalitného zamestnania a vzdelávania, digitálnej a fyzickej infraštruktúry, verejnej dopravy a voľnočasových aktivít.

3.2. V záveroch sa členské štáty vyzývajú, aby podporovali prístupy zamerané na zmenšovanie nerovností medzi vzdialenými/vidieckymi a mestskými oblasťami a aby vypracovali medziodvetvové opatrenia, ktoré zohľadňujú názory a perspektívu mladých ľudí v týchto oblastiach. Súčasťou toho je aj podpora podnikania a rôznych pracovných príležitostí v poľnohospodárstve a iných hospodárskych činnostiach, ako aj v sociálnom hospodárstve a družstvách. Členským štátom sa takisto adresuje výzva, aby zapájali mladých ľudí do života miestnej komunity prostredníctvom rôznych nástrojov aktívneho občianstva a služieb zameraných na mladých, a aby podporovali synergie medzi programami a iniciatívami EÚ, ako sú LEADER/(CLLD), Erasmus+, Európsky zbor solidarity, Európsky sociálny fond a záruka pre mladých ľudí.

3.3. Napriek pokroku, ktorý sa dosiahol v niektorých členských štátoch, majú vidiecke oblasti stále ťažkosti s prilákaním mladých ľudí, a to najmä z dôvodu nedostatku primeraných služieb, cenovo dostupného bývania, kvalitných pracovných príležitostí a prekážok osobného a profesijného rozvoja. Pred vidieckymi oblasťami sú často uprednostňované mestské a prímestské oblasti.

---

([11]) https://observatory.rural-vision.europa.eu/?lng=sk&ctx=RUROBS.
([12]) https://rural-vision.europa.eu/action-plan/cross-cutting/rural-proofing_sk
([13]) https://www.youthforum.org/topics/eu-youth-test.
([14]) Ú. v. EÚ C 193, 9.6.2020, s. 3.

3.4. Vykonávanie návrhov načrtnutých v týchto záveroch by zvýšilo atraktívnosť vidieckych a vzdialených oblastí medzi mladými ľuďmi, keďže ich účinné uplatňovanie by určite viedlo k zvýšeniu príležitostí pre mladých ľudí vo vidieckych oblastiach.

3.5. Konkrétne je potrebné:

— podporovať medziodvetvové prístupy pri vypracúvaní politík a stratégií v oblasti mládeže na zníženie nerovností medzi vidieckymi/vzdialenými a mestskými oblasťami,

— posilniť postavenie mladých ľudí vo vidieckych komunitách prostredníctvom participatívnych modelov so zapojením mládežníckych organizácií a organizovanej občianskej spoločnosti a vykonávaním mládežníckeho testu EÚ,

— zabezpečiť, aby členské štáty a programy EÚ podporovali, financovali a uprednostňovali služby pre mládež a mládežnícke kluby, najmä tie, ktoré poskytujú dobrovoľnícke organizácie vo vzdialených oblastiach,

— poskytovať primerané priestory na zhromažďovanie (vrátane športových a rekreačných zariadení) pre mladých ľudí a mládežnícke organizácie s osobitným zameraním na zraniteľné osoby alebo osoby so zdravotným postihnutím,

— zlepšiť možnosti cestovania medzi vidieckymi a mestskými oblasťami investovaním do infraštruktúry a udržateľnej mobility vrátane služieb miestnej verejnej dopravy, ktoré treba podporovať a stimulovať,

— investovať do IT infraštruktúry a vysokorýchlostných širokopásmových pripojení s cieľom zabezpečiť pripojiteľnosť a prístup k digitálnym zdrojom,

— podporovať mladých ľudí, ktorí sa chcú vrátiť do vidieckych oblastí prostredníctvom cielených opatrení umožňujúcich prenájom alebo kúpu domov, a podporovať obnovu opustených domov a pôdy prostredníctvom daňových úľav,

— poskytovať mladým ľuďom finančnú podporu na prístup k pôde a

— zabezpečiť primerané štruktúry sociálneho dialógu s cieľom posilniť pracovnoprávne vzťahy a zabezpečiť dôstojné pracovné podmienky pre všetkých.

3.6. Jedna z kritických výziev v odvetví poľnohospodárstva sa týka demografického vývoja u poľnohospodárov. Je znepokojujúce, že len jeden z 10 poľnohospodárov má menej ako 40 rokov. Situácia je ešte závažnejšia v prípade žien, kde do tejto vekovej skupiny patrí len jedna z 20 poľnohospodárok. V roku 2020 malo približne 6,5 % manažérov poľnohospodárskych podnikov v EÚ menej ako 35 rokov. Prístup k financiám, pôde, kapitálu a znalostiam sú otázky, ktoré vyvolávajú obavy najmä u mnohých mladých ľudí zvažujúcich prácu v poľnohospodárstve ([15]). Riešenie týchto kritických otázok, ako aj medzigeneračných rozdielov a rodových rozdielov je nevyhnutné pre budúcu udržateľnosť a inkluzívnosť poľnohospodárskeho priemyslu.

3.7. Nová spoločná poľnohospodárska politika (SPP) ponúka členským štátom riešenia na podporu generačnej výmeny a rodovej rovnosti vrátane väčšej podpory pre mladých poľnohospodárov. Členské štáty sú povinné vynaložiť aspoň 3 % priamych platieb na podporu mladých poľnohospodárov. Na pomoc mladým poľnohospodárom pri zakladaní, investovaní a udržiavaní ich podnikania alebo činnosti v prvých rokoch sú vyčlenené verejné výdavky vo výške 8,5 miliardy EUR. Cieľom týchto stratégií je pomôcť v období 2023 – 2027 takmer 377 000 novým mladým poľnohospodárom usadiť sa ([16]). Musí sa zabezpečiť dôkladné monitorovanie týchto opatrení. Okrem toho je takisto dôležité dosiahnuť spravodlivé ceny vo výrobe a hospodársku udržateľnosť, aby sa zabezpečila životaschopnosť vytvorených projektov. Ak vidiecky svet nebude prosperovať a prinášať výsledky, mladých ľudí nepriláka.

3.8. Sieť spoločnej poľnohospodárskej politiky a stredisko EÚ pre monitorovanie vidieka by mali monitorovať nielen cieľ 380 000 nových poľnohospodárov, ale aj vytváranie ďalších pracovných príležitostí, a zároveň odhaľovať prekážky, propagovať riešenia pre realizáciu medzigeneračnej výmeny a zdieľať poľnohospodárske a iné obchodné modely vrátane modelov v oblastiach sociálneho hospodárstva a družstiev.

([15]) Eurostat Regional Yearbook 2023 (Regionálna ročenka Eurostatu 2021).
([16]) SPP na roky 2023 – 2027: Mladí poľnohospodári, Európska komisia

3.9. Okrem poľnohospodárskych politík a fondov je nevyhnutné prijať spoľahlivý medzisektorový politický prístup, ktorý zohľadňuje generačnú výmenu. Tento prístup pomôže odstrániť rozdiely medzi vidieckymi oblasťami a mestami. Napríklad na to, aby vidiecke oblasti boli z hľadiska príležitostí a kvality života rovnako atraktívne ako mestské oblasti, je potrebné investovať do bývania a miest na stretávanie. Pandémia COVID-19 a následný nárast práce na diaľku viedli mnohých ľudí k rozhodnutiu presťahovať sa do vidieckych oblastí. Nanešťastie sú digitálne rozdiely a nedostatočná infraštruktúra v týchto regiónoch stále významnými výzvami, ktoré majú vplyv na telekomunikačné siete a bránia prístupu k službám.

3.10. Iniciatívy, ktoré podporujú zapojenie komunít, zachovávanie kultúry a medzigeneračný dialóg, môžu prispieť k celkovým dobrým podmienkam a identite vidieckej mládeže. V oblastiach, kde prevláda náboženstvo (s kostolmi využívanými ako komunitné priestory) a organizácie občianskej spoločnosti, zohrávajú tieto iniciatívy rozhodujúcu úlohu pri formovaní kultúrnej štruktúry.

3.11. Závažnú hrozbu pre európske krajiny predstavujú tiež dezertifikácia, suchá a záplavy ([17]). Zmena klímy, erózia pôdy, neudržateľné hospodárenie s vodami a neudržateľné postupy využívania pôdy túto situáciu ešte viac zhoršujú. V štúdiách sa zdôrazňuje, že rozsiahle časti Španielska, južného Talianska, juhovýchodnej Európy a delty Dunaja patria medzi obzvlášť zraniteľné regióny z hľadiska dezertifikácie. Ak sa nezasiahne, tak by do konca storočia mohlo byť ohrozených približne 11 % európskych území. Tento alarmujúci trend by mohol ohroziť rastlinnú a živočíšnu výrobu, čo by viedlo k upúšťaniu od poľnohospodárskej činnosti a k väčšej zraniteľnosti. Sú potrebné naliehavé opatrenia na zmiernenie vplyvov zmeny klímy a na zavedenie udržateľných postupov obhospodarovania pôdy s cieľom chrániť európske poľnohospodárstvo ([18]). Prepojením tohto úsilia s medzigeneračnou výmenou sa zabezpečí aktívne zapojenie mladých ľudí do udržateľných poľnohospodárskych postupov a podporí sa zmysel pre klimatickú spravodlivosť, čím sa zaistí vyvážená a udržateľná budúcnosť pre vidiecke oblasti.

3.12. Dlhodobá odolnosť vidieka si vyžaduje medzigeneračnú spoluprácu založenú na vzájomnom rešpekte a podpore. Popri programe Erasmus+ na vidieku a ďalších iniciatívach na posilnenie postavenia by mali existovať osobitné mentorské politiky. Okrem toho je potrebné viac investovať do učňovskej prípravy, a to nielen v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, ale aj do odbornej prípravy v iných vidieckych remeslách, v oblasti kultúry a podnikania, aby sa zabezpečil kvalitný prenos zručností a znalostí. Zahrnutie osobitných mentorských programov pre mladých ľudí žijúcich v mestských oblastiach do programov v školách alebo do vzdelávania v iných kontextoch by bolo dôležité, aby sa títo mladí ľudia oboznámili s vidieckymi oblasťami a poľnohospodárskymi činnosťami.

3.13. Ďalšou výzvou pre sociálnu a hospodársku udržateľnosť vidieckych oblastí, ktorú treba náležite riešiť, sú problémy poľnohospodárov v oblasti duševného zdravia a nedostatok voľného času. Je potrebné náležite propagovať, podporovať a šíriť iniciatívy, ako je projekt Farmwell ([19]).

3.14. Na účinnú podporu iniciatív a posilnenie potenciálu a príležitostí vo vidieckych oblastiach je nevyhnutná komplexná komunikačná stratégia určená mladým ľuďom, ktorú vypracovali verejné inštitúcie na všetkých úrovniach a organizácie pracujúce s mládežou.

4. **Riadenie**

4.1. Zapojenie mládeže má zásadný význam pre rozvoj vidieka, keďže mladí ľudia sa zasadzujú za udržateľnosť a ochranu životného prostredia. Mali by byť ústredným prvkom inkluzívnejšieho modelu riadenia viacerých zainteresovaných strán a byť zapojení do rozhodovania vo všetkých fázach, od vypracúvania návrhov až po ich vykonávanie, monitorovanie a následné opatrenia ([20]), a to aj prostredníctvom vytvorenia multisektorových platforiem. V týchto participatívnych spôsoboch generačnej výmeny by sa mali uznať aj nové spôsoby zapojenia mladých ľudí prostredníctvom technológií a sociálnych médií.

4.2. Je potrebné neustále diskutovať o vízii, ambíciách a požiadavkách mladých ľudí a zohľadňovať ich, aby sa zabezpečilo, že sa stanú účinnou súčasťou schválených a vykonávaných opatrení, plánov a programov.

4.3. Vidiecky pakt, vidiecke parlamenty ([21]) a miestny rozvoj vedený komunitami (LEADER/CLLD) sú kľúčovými rámcami na posilnenie postavenia mladých ľudí a zabezpečenie ich významnej úlohy. Posilnenie týchto programov a iniciatív umožní komunitám účinne riešiť výzvy na vidieku a stimulovať udržateľný pokrok.

([17]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Udržatelné hospodárenie s vodami a núdzová situácia v oblasti klímy: obehové a iné riešenia pre agropotravinársky systém EÚ v budúcej „modrej dohode“ (Ú. v. EÚ C 349, 29.9. 2023, s. 80).
([18]) Desertification and agriculture (Dezertifikácia a poľnohospodárstvo), EPRS.
([19]) https://farmwell-h2020.eu/.
([20]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru: Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ (Ú. v. EÚ C 290, 29.7.2022, s. 137) a Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Dosiahnuť štruktúrované zapojenie mladých v oblasti klímy a udržateľnosti v rozhodovacom procese EÚ (Ú. v. EÚ C 429, 11.12.2020, s. 44).
([21]) https://europeanruralparliament.com/index.php/home/about-us

4.4. Zapojenie rád mládeže a mládežníckych organizácií do komunity vidieckeho paktu na národnej úrovni posilňuje hlas vidieckych oblastí, podporuje spoluprácu a vedie ku konkrétnym záväzkom, ktoré je potrebné posilniť holistickými a územnými prístupmi. Mala by sa podporovať výmena poznatkov, nástrojov a najlepších postupov medzi krajinami EÚ a krajinami mimo nej.

4.5. Musí sa zlepšiť zastúpenie mladých ľudí z vidieckych oblastí v politike, aby sa zabezpečilo, že budú vypočuté ich hlasy a primerane zohľadnené ich potreby.

5. **Udržateľné pracovné miesta**

5.1. V poľnohospodárstve a potravinárskom priemysle je v EÚ zamestnaných viac ako 44 miliónov ľudí (pričom len na odvetvie poľnohospodárstva pripadá 20 miliónov) ([22]). Je však problematické prilákať do týchto odvetví mladšie generácie, a to z dôvodu obmedzeného počtu atraktívnych pozícií a sezónneho charakteru mnohých pracovných príležitostí.

5.2. Táto nedostatočná príťažlivosť pre mladších jednotlivcov vyvoláva pochybnosti, či je toto odvetvie schopné sa prispôsobiť komplexným programom zameraným na udržateľnosť, konkurencieschopnosť a sociálne a environmentálne očakávania.

5.3. Na riešenie týchto výziev je nevyhnutné zabezpečiť kvalitné pracovné príležitosti so stabilnými a konkurencieschopnými zmluvami, primeranú sociálnu ochranu a podporu podnikania. Digitalizácia a pravidlá spravodlivej hospodárskej súťaže pre MSP môžu takisto stimulovať udržateľné hospodárstvo vo vidieckych oblastiach, najmä v prípade mladších jednotlivcov.

5.4. Silné kolektívne vyjednávanie, posilnený sociálny dialóg a uplatňovanie mechanizmu sociálnej podmienenosti vo vidieckych oblastiach a na nižšej než celoštátnej úrovni sú potrebné na podporu spravodlivej hospodárskej súťaže, presadzovanie práv pracovníkov a vytvorenie rovnakých podmienok.

5.5. Ďalší významný aspekt sa týka zamestnanosti žien a vyžaduje si politiky zamerané na komplexné začlenenie žien do trhu práce v poľnohospodárstve a potravinárstve s cieľom riešiť súvisiace výzvy. Zaistenie základnej infraštruktúry týkajúcej sa starostlivosti zohráva kľúčovú úlohu pri zvyšovaní príťažlivosti vidieckych oblastí pre ženy a uľahčuje ich zapojenie do pracovnej sily.

5.6. Malo by sa zintenzívniť úsilie o povzbudzovanie a podporu mladých ľudí, ktorí sa zapájajú do všetkých možných hospodárskych činností vo vidieckych a odľahlých oblastiach, a to aj prostredníctvom podpory vzdelávania a ekonomickej pomoci. Prínosom môžu byť medzigeneračné programy mentorstva a učňovskej prípravy a prepojenia na vzdelávacie príležitosti, ako je Erasmus+.

5.7. Krátke dodávateľské reťazce prispievajú k udržateľnejším, odolnejším a diverzifikovanejším agropotravinárskym činnostiam, vytvárajú pracovné miesta a udržiavajú ľudí vo vidieckych oblastiach. Okrem toho mladí poľnohospodári a vidiecki podnikatelia často stoja na čele iniciatív, ktoré obnovujú tradičné činnosti súvisiace s pôdou. Mali by sa poskytovať verejné investície a podpora na propagáciu a zlepšovanie miestnych výrobkov. Rovnako je potrebné podporovať mladých ľudí, ktorí sa v tomto smere angažujú, a udržať ich činnosť.

5.8. Pre poľnohospodárske a nepoľnohospodárske podniky je problémom obmedzený prístup k pôde a ťažkosti s prístupom k úverom, najmä pre mladých ľudí. Spomedzi poľnohospodárskych výrobcov majú najväčšie ťažkosti pri prístupe k financovaniu malé poľnohospodárske podniky, mladí poľnohospodári, nové subjekty na trhu a inovatívni investori ([23]). Uľahčenie prístupu k pôde a úverom pre vidieckych podnikateľov a podpora krátkych dodávateľských reťazcov môžu stimulovať hospodársky rast vo vidieckych oblastiach a podporiť udržateľný rozvoj vidieckych komunít.

5.9. Oneskorenia platieb v rámci SPP o 6 až 8 mesiacov bránia finančnej stabilite a plánovaniu v rámci poľnohospodárskeho sektora, a to najmä u mladých ľudí, a je potrebné ich riešiť. Zefektívnenie a zjednodušenie administratívnych postupov na všetkých úrovniach, od úrovne EÚ po regionálnu a národnú úroveň, môže byť prínosom a môže sa v skutočnosti stať stimulom, najmä pre mladých ľudí, a rovnako môže posilniť efektívnosť a účinnosť riadenia.

5.10. Pracovné príležitosti vo vidieckych oblastiach mimo odvetvia poľnohospodárstva – ako je cestovný ruch, kultúra a šport – prispievajú k udržateľnému rozvoju a životaschopnosti týchto oblastí a môžu prilákať mladých ľudí, a preto sa musia primerane podporovať.

6. **Odborná príprava a vzdelávanie**

6.1. Odborná príprava a vzdelávanie na všetkých úrovniach zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore rozvoja vidieka, pretože zaisťujú potrebné zručnosti a znalosti.

([22]) Poľnohospodárstvo – opatrenia EÚ (https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/agriculture_sk).
([23]) Financial needs in the agriculture and agri-food sectors in the European Union (Finančné potreby v poľnohospodárstve a agropotravinárstve v Európskej únii), fi-compass, 2020.

6.2. Vzdelávacie systémy by mali zahŕňať transformatívne vzdelávanie, ktoré mladým ľuďom umožní byť hnacou silou systémových zmien ([24]). Podľa nedávnej správy Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) je transformatívne vzdelávanie rozhodujúce, pretože pomáha podnecovať spoločné povedomie a kolektívnu činnosť ([25]). Transformatívne vzdelávanie podľa definície Unesco aktívne zapája jednotlivcov prostredníctvom praktických skúseností, pozorovania a komplexnej perspektívy. Podporuje holistický rozvoj a posilňuje postavenie ľudí, aby sa zmysluplne zapájali do svojich komunít.

6.3. Európsky rok zručností 2023 by sa mal zamerať na riešenie otázky zručností potrebných na riadenie zelenej a digitálnej transformácie a vykonávanie opatrení v oblasti udržateľného rozvoja. Pozornosť by sa mala venovať výzvam, ktorým čelia mladí ľudia v rýchlo sa meniacom svete.

6.4. V oblasti odbornej prípravy a vzdelávania by sa mal uplatňovať prierezový prístup, pričom by sa mali zohľadniť miestne situácie a potreby komunít. Do plánovania a vykonávania týchto postupov by mala byť zapojená organizovaná občianska spoločnosť, ktorá zastupuje a podporuje často sa meniace požiadavky ľudí.

6.5. Potrebné sú investície do zručností a kvalifikácií, najmä vzhľadom na diskontinuálnu povahu kariéry v tomto odvetví a nové pracovné príležitosti, ktoré prináša zelená transformácia a obehové hospodárstvo a ktoré si vyžadujú osobitné zručnosti. Náležitá podpora by sa mala poskytovať osobám NEET, osobám so zdravotným postihnutím a marginalizovaným komunitám vo vidieckych oblastiach.

6.6. Programy Erasmus+ a LEADER/miestny rozvoj vedený komunitou by mali ponúkať konkrétne príležitosti na rozvoj vodcovských zručností a zlepšenie porozumenia medzi mladými ľuďmi vo vidieckych a mestských oblastiach. To môže uľahčiť ich zapojenie do inkluzívnejšieho modelu riadenia za účasti viacerých zainteresovaných strán.

6.7. Vzdelávanie, odborná príprava a výskum zohrávajú kľúčovú úlohu pri prehodnocovaní poľnohospodárskych a pastierskych činností v ostrovných, vnútrozemských a horských oblastiach, uľahčovaní generačnej výmeny v rodinných poľnohospodárskych podnikoch a zabezpečovaní udržateľného a územne spravodlivého rozvoja v EÚ. Zlepšenie kvality ľudského kapitálu je nevyhnutné na splnenie očakávaní spotrebiteľov, pokiaľ ide o kvalitu a udržateľnosť výroby.

6.8. U novej generácie riadiacich pracovníkov poľnohospodárskych podnikov možno očakávať, že bude mať potrebné zručnosti na to, aby bolo možné: vyrábať efektívnejšie a zároveň chrániť životné prostredie, prispievať k úsiliu súvisiacemu so zmenou klímy, uspokojovať požiadavky spoločnosti týkajúce sa zdravej a vyváženej stravy a dobrých životných podmienok zvierat a držať krok s čoraz rýchlejším vedeckým a technologickým pokrokom. Vďaka kvalifikovanejšej pracovnej sile môže byť odvetvie poľnohospodárstva schopné zvýšiť svoju produktivitu a schopnosť vytvárať príjmy ([26]).

6.9. Pri poskytovaní vzdelávania, odbornej prípravy, orientácie a poradenstva prispôsobených osobitným potrebám vidieckych komunít zohrávajú dôležitú úlohu európske vidiecke univerzity a decentralizované verejné služby. Tieto inštitúcie prispievajú k rozvoju vidieka tým, že ponúkajú príslušné programy a služby na základe miestnych potrieb. V tejto súvislosti by mohlo byť prospešné aj zapojenie organizácií občianskej spoločnosti a posilnenie a rozvoj neformálneho vzdelávania.

## 7. **Najlepšie postupy na riešenie výziev, ktorým čelia mladí ľudia na vidieku**

7.1. V tejto časti sa zdôrazňuje niekoľko najlepších postupov, ktoré ilustrujú odhodlanie a záväzok jednotlivcov, organizácií a komunít dosiahnuť pozitívnu zmenu vo vidieckych oblastiach, a ktoré sú zároveň v súlade s odporúčaniami uvedenými v „záveroch a odporúčaniach“. Poukazujú tiež na transformačný vplyv, ktorý môžu mať na vidiecku mládež. Tieto iniciatívy spoločne ponúkajú plán na formovanie lepšej budúcnosti pre všetkých, kde vidiecke oblasti zohrávajú kľúčovú úlohu v hospodárskej a sociálnej súdržnosti a mladým ľuďom sa poskytuje rovnaké zaobchádzanie a umožňuje plné zapojenie, a to tak vo vidieckom, ako aj mestskom prostredí.

7.2. Pokiaľ ide o podporu zberu údajov a výskumu zameraného na mládež v snahe usmerniť cielené investície a politiky, tematická skupina Zamestnanosť mladých ľudí na vidieku ([27]) fungujúca v rámci siete SPP EÚ identifikuje výzvy, ktorým čelia mladí ľudia v celej Európskej únii, a podporuje výmenu nápadov a iniciatív, čím uľahčuje výmenu údajov a poznatkov. Pri zbere údajov a úsilí o zapojenie komunít môže byť nápomocná aj komunita vidieckeho paktu.

([24]) Ú. v. EÚ C 100, 16.3.2023, s. 38.
([25]) Climate Change 2022: Mitigation of climate change (Zmena klímy 2022: Zmiernenie zmeny klímy), s. 2871.
([26]) Eurostat Regional Yearbook 2023 (Regionálna ročenka Eurostatu 2023).
([27]) https://eu-cap-network.ec.europa.eu/thematic-group-rural-youth-employment-voice-rural-youth_en.

7.3. Pokiaľ ide o potrebu zatraktívniť vidiecke oblasti pre mladých ľudí, komunita vidieckeho paktu, európsky vzdelávací priestor ([28]), inovatívne sociálne startupy „Ca' Colonna" ([29]) a programy EÚ, ako sú Erasmus+ a Európsky zbor solidarity, predstavujú príležitosť zohrávať kľúčovú úlohu pri posilňovaní postavenia mladých ľudí, zintenzívňovaní ich angažovanosti v rozvoji vidieka a sprístupňovaní takýchto služieb pre mladých. Tieto iniciatívy zabezpečujú kvalitné služby, zamestnanosť, vzdelávanie a dostupnú infraštruktúru.

7.4. Pokiaľ ide o podporu generačnej výmeny a riadenia so zapojením viacerých zainteresovaných strán, projekt COCOREADO ([30]), rámec UN Youth2030 ([31]) a projekt RURBEST22 ([32]) posilňujú postavenie mládeže, podporujú spoluprácu a uznávajú vyvíjajúce sa spôsoby zapojenia mladých ľudí prostredníctvom technológií a sociálnych médií, a to v súlade s výzvou EHSV na podporu participatívnych spôsobov. Komunita vidieckeho paktu podporuje aj riadenie so zapojením viacerých zainteresovaných strán a účasť mládeže a tvorcov politík.

7.5. Pokiaľ ide o význam udržateľného hospodárstva a kvalitných pracovných miest, Európska platforma školského vzdelávania ([33]) a nové programy Erasmus a Európsky zbor solidarity ponúkajú kvalitné vzdelávanie, odbornú prípravu a stabilné pracovné zmluvy. Tieto programy sa zasadzujú aj za práva pracovníkov a spravodlivé podmienky, čo je v súlade s naším záväzkom podporovať kvalitné pracovné príležitosti. Aj tu zohráva úlohu komunita vidieckeho paktu pri presadzovaní vytvárania pracovných príležitostí vo vidieckych oblastiach.

7.6. Pokiaľ ide o odporúčanie uľahčiť prístup k pôde a úverom, francúzska iniciatíva týkajúca sa verejnej námornej oblasti ([34]) otvára dvere mladým vidieckym podnikateľom a zjednodušuje prístup k pôde. Podporuje pritom víziu EHSV spočívajúcu v jednoduchšom prístupe k pôde a úverom pre podnikateľov na vidieku a v udržateľnom hospodárskom raste.

7.7. Odporúčanie týkajúce sa prierezového vzdelávania a odbornej prípravy dopĺňa Európska platforma školského vzdelávania a projekt COCOREADO a Eco-Schools ([35]). Tieto postupy podporujú vzdelávanie na všetkých úrovniach prispôsobené miestnym potrebám a odrážajú význam prierezového vzdelávania a zapojenia komunít. Odborná príprava a vzdelávanie na rôznych úrovniach v súvislosti s udržateľnými potravinovými systémami je taktiež súčasťou mládežníckej iniciatívy zameranej na lepšiu potravinovú budúcnosť ([36]) v rámci Svetového potravinového fóra.

7.8. Výzva zamerať sa na zručnosti potrebné pre zelenú transformáciu našla odozvu v mládežníckej iniciatíve zameranej na lepšiu potravinovú budúcnosť v rámci Svetového potravinového fóra, ktoré zohráva kľúčovú úlohu pri riešení zručností potrebných pre opatrenia v oblasti zelenej transformácie a udržateľného rozvoja, najmä v kontexte potravinových systémov a poľnohospodárstva.

7.9. A napokon, pokiaľ ide o uznanie úlohy vidieckych univerzít, decentralizácie a neformálneho vzdelávania, Európska platforma školského vzdelávania a projekt COCOREADO ukazujú, že vzdelávanie, orientácia a poradenstvo prispôsobené vidieckym komunitám majú kľúčový význam. Ich dôraz na zapojenie občianskej spoločnosti je v úplnom súlade s úlohou, ktorú občianska spoločnosť zohráva v rozvoji vidieka.

V Bruseli 14. decembra 2023

*Predseda*
*Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru*

Oliver RÖPKE

([28]) https://education.ec.europa.eu/sk,
([29]) https://www.cacolonna.it/.
([30]) https://cocoreado.eu/cocoreado/.
([31]) https://www.unyouth2030.com/.
([32]) http://elard.eu/actions/rural-youth-in-action-from-local-to-european-level/.
([33]) https://school-education.ec.europa.eu/en.
([34]) https://strugglesforlandforum.net/un-exemple-de-gestion-des-communs-lespace-public-maritime/.
([35]) https://www.ecoschools.global/.
([36]) https://www.world-food-forum.org/youth-action/en.